

EXPUNERE DE MOTIVE

MOTIVAȚIA JURIDICĂ

România este parte semnatară a tuturor convențiilor și tratatelor internaționale de importanță majoră pentru drepturile omului în general și pentru drepturile femeii în special. Încă din 1981, România a ratificat *Convenția ONU cu privire la eliminarea oricăror forme de discriminare împotriva femeilor* iar în iunie 2003 a ratificat *Protocolul Opțional CEDAW*.

Prezenta inițiativă are în vedere transpunerea legislativă a principiului egalității între femei și bărbați prevăzut, de asemenea, în *Tratatul de la Amsterdam* (art. 2, art. 3.2, 13 și 141), în *Constituția României* (art.4.2, art.16.3, art.16.1, 36, 37, 32, 41 și 49), în *Codul familiei* etc.

Legea contribuie la îndeplinirea obligațiilor pe care statul român și le-a asumat ca parte semnatară a *Platformei de acțiune de la Beijing* (1995) – cu precădere în capitolul *Femeile și media*.

Momentul actual este extrem de oportun pentru adoptarea măsurilor de realizare efectivă a egalității de gen ca o dovadă practică a adeziunii României la valorile și obiectivele asumate prin decizia de integrare în Uniunea Europeană. Subliniem că cel mai recent *Raport de monitorizare al Comisiei Europene* (mai 2006) consideră egalitatea între femei și bărbați drept singurul domeniu monitorizat în care „*situația s-a deteriorat*” în ultima perioadă.

MOTIVAȚIA SOCIO – POLITICĂ

Legea instituie o măsură stimulative pentru combaterea și evitarea acelor clișee mediatice prin care atitudinile discriminatorii și inegalitare dintre genuri sunt promovate și conservate în societatea românească. Legea aduce pe agenda publică probleme sociale fundamentale – valorile și modelele comportamentale transmise prin mijloacele de comunicare în masă, importanța acestora în procesul de socializare a copiilor și tinerilor, nevoia parteneriatului de gen, a respectării dreptului la demnitate și imagine. Se adresează producătorilor emisiunilor de radio și televiziune și creatorilor de reclame comerciale.

Stereotipurile, inclusiv cele de gen, sunt expresie directă a valorilor și credințelor dintr-o societate. În anumite limite, aceste clișee mentale pe care le folosim pentru a defini și aprecia pe alții sunt utile. Dincolo de aspectul funcțional însă, gândirea stereotip are efecte negative, putând lua forma unor prejudecăți și discriminări față de anumite categorii de oameni.

În societatea românească, dar nu numai, există o schemă rigidă de definire a masculinității și feminității, schemă în care „puterea”, succesul, afirmarea în viața publică sunt mai curând apanajul bărbaților iar locul femeilor este în primul rând în familie, unde își manifestă grija și empatia față de ceilalți.

Ziarele, emisiunile de radio și televiziune, publicitatea abundă în mesaje care valorizează negativ diferențele dintre femei și bărbați, ceea ce conduce la promovarea unei imagini a femeii subordonată și inferioară bărbatului; constant, femeile sunt prezentate în sfera privată iar bărbatul în cea publică. Se mențin în mod evident stereotipurile de gen arhi-cunoscute (femeia pasivă-bărbatul activ; femeia casnică-bărbatul public; femeia dependentă - bărbatul independent).

Stereotipurile de gen se combină cu cele de vârstă, de aspect fizic, tip de activități. Imaginea feminității echivalează cu frumusețea și tinerețea iar masculinitatea cu maturitatea și reușita în viața publică. Ocupațiile femeilor se reduc, mai ales în reclame, la femeia casnică, vedeta și, foarte rar, femeia de carieră. Producțiile se concentrează asupra femeilor de o anumită vârstă (extrem de tinere). De asemenea, erotismul și sexualitatea feminină sunt folosite excesiv și în orice context (inclusiv în programe cu caracter științific cum ar fi, de exemplu, prezentarea previziunilor meteorologice).

Bărbații sunt și ei victime ale unor asemenea clișee – își iubesc doar mașina, se uită la fotbal și beau alcool.

Realitatea ne spune că structura educațională, ocupațională și de vârstă a populației României este cu totul diferită de cea prezentată la televizor.

Conservarea stereotipurilor și prejudecăților într-o societate este rezultatul, cel mai adesea inconștient, al procesului de socializare.

În societatea contemporană, mas-media are un rol fundamental în socializare, educație și formarea opiniei publice. Televiziunea, radioul, internet-ul impun un anumit model normativ, ne influențează opțiunile, criteriile de evaluare și de raportare la situații și persoane. Ele pot promova modelele contemporane și mesaje pozitive în privința parteneriatului în familie și societate, a participării femeilor la viața publică. Rolul mas media în socializarea copiilor și tinerilor este însă dublu. Mas media poate schimba obișnuințele de gândire întărite în secole de cultură patriarhală și să producă o „dezosificare a gândirii” la noile generații dar poate și să conserve anumite clișee în ciuda schimbărilor reale pe care societatea le-a suferit. Până în acest moment, mas media a fost mai mult o parte a problemei decât soluția ei, promovând prejudecăți și comportamente discriminatorii la adresa multor categorii de cetățeni.

Independența editorială a fost folosită ca pretext de Consiliul Național al Audiovizualului pentru a evita aplicarea măsurilor punitive prevăzute de lege pentru încălcarea drepturilor omului în programele de radio și televiziune, în special cele care ar fi protejat demnitatea femeilor .

Trebuie să subliniem că, cel mai adesea, aceste încălcări nu sunt acte intenționate ale realizatorilor ci consecințele lipsei de sensibilitate și de educație din societatea noastră în privința egalității dintre bărbați și femei, a lipsei de toleranță și deficitului democratic.

Legea instituie un premiu cu caracter anual destinat acelor emisiuni sau reclame comerciale difuzate de mijloacele audiovizuale de comunicare în masă care combat atitudinile discriminatorii și promovează parteneriatul de gen, contribuind astfel la o socializare a noilor generații în spirit democratic și la subminarea obișnuințelor negative de gândire pe care populația adultă le conservă.

Adevărata schimbare democratică a societății noastre presupune o puternică restructurare a sistemului de valori pe care l-am preluat prin propriul proces de socializare. Acest sistem de valori a filtrat istoria și cultura române într-o manieră în

care se creează aparența că ele sunt exclusiv rezultatul contribuției masculine, că femeile au fost absente, nu au lăsat urme.

Sofia Nădejde (1856- 1946), scriitoare, publicistă și traducătoare este una dintre primele și cele mai remarcabile reprezentante ale feminismului românesc. Poate fi considerată un simbol pentru felul în care grila valorică aplicată pentru selectarea a ceea ce trebuie reținut de istorie și ceea ce merită uitat din istorie a permis ignorarea contribuției feminine.

Alegerea Sofiei Nădejde din mulțimea femeilor reprezentative pentru istoria noastră se datorează polemicii pe care a purtat-o în epocă cu Titu Maiorescu.

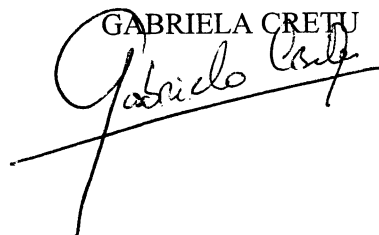
Maiorescu poate fi considerat unul dintre fondatorii al culturii noastre moderne. Acest statut îi este recunoscut și de frecvența cu care numele său este menținut în conștiința publică prin atribuirea sa unor străzi, instituții de învățământ și cultură, etc. Sofia Nădejde este o parte aproape uitată. Punerea față în față a celor două personalități ne evidențiază caracterul profund discriminator al felului în care istoria însăși a fost scrisă și ne oferă argumente pentru rescrierea ei. Un prim pas în această rescriere este această lege.

Atribuirea numelui „SOFIA NĂDEJDE” premiului pe care această lege îl instituie este un act de reparație istorică și culturală pentru acele femei care au contribuit la dezvoltarea spirituală a poporului român și evoluția lui democratică.

Ca argument suplimentar, anexăm textul articolului publicat în *Contemporanul*, nr.24 din 1881-1882 și republicat în antologia de texte *Din istoria feminismului românesc* apărută la Editura Polirom în 2002 , antologie realizată de Ștefania Mihăilescu.

DEPUTAT P.S.D.

GABRIELA CRETU

9

Răspuns d-lui Maiorescu în chestia creierului la femei

Iată ce a zis d-l Maiorescu în conferința ținută la Ateneu, despre „Darvinismul în progresul intelectual”, după *România liberă* de la 5 mai [1882]:

„Pentru a pune în evidență, în modul cel mai neîndoios, faptul acesta al ridicării treptate a omului sub raportul fizic și intelectual, să luăm cercetările făcute asupra volumelor craniene, considerate în diferite epoci ale existenței omenești.

S-a constatat că unul din creierii cei mai ponderoși ce s-au observat la om a fost al naturalistului Cuvier, 1830 grame, pe când greutatea de rând sau de mijloc e numai de 1400 grame. Aceasta nu probează încă nimic, în raport cu progresul greutății creierului căci aceeași greutate excepțională s-a găsit și la un alienat epileptic în vârstă de 35 de ani. Se știe că creierul idioților variază între 1210 și 1240 grame, dar și creierul filozofului și anatomistului Tiedemann n-a trecut peste 1253 de grame, ceea ce ar însemna că acest om distins era pus intelectualicește foarte aproape de idioți!

Individual luată chestiunea, nu ajungem la nici un rezultat concludiv. Aceasta a fost și cauza numeroaselor obiecțiuni ce s-au îndreptat în contra strânsului raport între inteligență și creier. Măsura volumului sau a greutății trebuie făcută pe o scară foarte întinsă, din care să se ia mijlocia, fiindcă numai cifra astfel găsită poate fi științificește admisă. Să luăm dar câteva cazuri de măsurători în mare.

Când s-a fondat la Paris noul tribunal, săpându-se s-a descoperit un cimitir care data de la 1100 d.Chr. În criptele aceluși cimitir s-au găsit 115 căpățâni bine conservate, pe care celebrul antropolog Broca¹ le-a studiat din punctul de vedere al volumului lor.

Capacitatea medie craniană a 115 măsurări a fost de 1426 cm cubici. De aici se vedea prin urmare că între secolele XI și XII,

1. Paul Broca (1824-1880) – chirurg și antropolog francez.

capacitatea craniană a parizienilor, din clasa mai înaltă a societății, care neapărat era cea mai cultă nu trecea de 1426 cm cubici. Tot Broca a efectuat măsurarea capacităților altor 125 de căpățâni din cimitirul de Vest (1783-1823) peste care astăzi trece un bulevard. De la aceste 125 măsuri a ieșit media de 1462 cm cubici. Era dar un progres de mărire craniană de 36 cm cubici, e sub raportul intelectual o deosebire foarte pronunțată. Poate că atât ar ajunge în unele cazuri ca să deosebească o inteligență de rând de un talent rafaelic sau chiar de un geniu.

Sau făcând multe măsurări de felul acesta, cifrele au dat toate un rezultat neîndoios. Cu cât un popor e mai incult, cu atât capacitatea lui medie e mai mică și cu cât e mai ridicat pe scara culturii, cu atât această capacitate este mai pronunțată.

În timpurile noastre, volumul cel mai dezvoltat e de 1900 cm cubici. Capacitatea de 1200-1300 se găsește acum numai la maimuțe, nicidecum la căpățânile europenilor, nici chiar la egiptenii antici, care erau pe cât se știe un popor relativ înaintat în cultură. Volumul acesta se găsește însă în proporție de 45% la unele rase sălbatice din Australia de azi.

Cum că cultura influențează asupra mărimii craniene, aceasta e de neîgăduit: organele se dezvoltă prin exerciții. Brațul muncitorului are o musculatură mai dezvoltată și mai puternică decât al doamenilor care nu fac exercițiu corporal, tot astfel oamenii care își exercită mereu cerebelul și care îl hrănesc prin urmare mai bine, prin fluxul de sânge ce cheamă zilnic către creier, își dezvoltă capacitatea craniană mai mult decât cei ce nu se îndeletnicesc cu ocupațiuni intelectuale.

Dacă trecem acum la femei, cată să constatăm mai întâi că nu se cunoaște până azi un singur caz, care să fi avut volumul cranian de 1900 cm cubi, în termen de mijloc, capacitatea ei craniană este cu 10 la sută mai mică decât a bărbatului. Din 1000 căpățâni măsurate a rezultat 1410 grame greutate mijlocie la bărbat și numai 1250 la femei.

Cu cât ne coborâm însă pe scara vechimii unui popor cu atâta deosebirea cerebrală a sexurilor este mai mică, diferența ajunge chiar la 1 la sută. La popoarele sălbatice din Australia găsim de asemenea că diferența e neînsemnată. Aceasta e încă dovada despre acțiunea culturii asupra masei cerebrale. În starea primitivă, mai că nu există diviziune de travaliu, sau deosebire de ocupațiuni. Aceleași griji și aceeași ordine de idei e la ambele sexuri. Cu cât înaintăm însă în civilizațiune, cu atât rolul bărbatului devine mai greu, cu atât el trebuie să-și muncească mai mult creierul ca să

poată cuceri un loc în economia socială și să fie în stare a-și asigura existența și viitorul familiei sale. El trebuie să miște cultura, el să conducă sau să susțină statul, el să facă a înflori artele, el trebuie să lărgească câmpul ideilor, să înlesnească bunul trai al omenirii prin descoperiri și perfecționări zilnice aduse în sfera practică a vieții, pe când femeia e redusă la un rol cu mult mai mărginit în mișcarea societăților culte. De aici, nici îndoială, diferență craniană.

Dacă în treacăt vom deschide aici chestiunea emancipării femeii, noi observăm atât numai, că ideea, cu toată frumusețea ei teoretică, în starea de azi a lucrurilor, este precipitată și... cam nerealizabilă. Cum am putea în adevăr să încredințăm soarta popoarelor pe mâna unor ființe a căror capacitate craniană e cu 10 la sută mai mică? Abia ajung astăzi creierii cei mai dezvoltăți pentru a putea conduce o națiune pe calea progresului și a prosperității materiale. Individual însă nu putem nega că vom găsi totdeauna o femeie mai cuminte ca noi”.

Vedem că dl. Maiorescu stabilește ca un adevăr absolut raportul între greutatea mijlocie a creierului și între inteligență; nouă însă ni se pare că deși privit în general pare a fi adevărat, totuși privindu-l mai cu amănunțime, vedem că are atâtea excepții că nicio dată nu i-am putea da o întindere așa de generală și o însemnătate așa de mare.

De exemplu: *Craniile din caverna de la Lozère din vârsta de piatră au după Broca o încăpere de 1606 la bărbați și de 1507 la femei, în timp ce la parizienii de azi încăperea craniului e de 1558 la bărbați și de 1336 la femei. Iată deci o micșorare în volum destul de însemnată, la care sigur nu corespunde o inteligență mai mică.*

E sigur că raportul creierului cu inteligența atârnă de la cauze mult mai complicate decât greutatea așa de exemplu Lanésan, după Wagner, ne spune că creierul unui idiot adult cântărea 970 gr. și tot el a găsit creierul unei femei adulte cu inteligența obișnuită cântărind 907 gr. vasăzică mult mai puțin decât a idiotului.

Iată ce zice încă Dl. Lanésan: „E de netăgăduit că se află o legătură strânsă între organizația creierului și între dezvoltarea inteligenței, dar ne pare că e cu neputință, în starea actuală a științei, a determina în un chip hotărât felul acestor legături”.

Dl. Maiorescu zice, că creierul cel mai greu e al lui Cuvier, cu toate acestea Wagner¹ a găsit că creierul unei femei cântărea 1872 gr.

1. Moritz Wagner (1813-1887) – naturalist german, organizatorului Muzeului etnografic de la München.

pe când al lui Cuvier cântărea numai 1861 (după dl. Maiorescu 1830); (Manuel d'Histoire Naturelle medicale par J.L. Lanésan, professeur agrégé d'histoire naturelle, chargé du cours de zoologie médicale à la faculté de médecine de Paris 1882) Vasăzică cel mai greu creier care s-a găsit este al unei femei.

Iată ce mai zice același autor: „După D. Lebon creierul femeilor pariziene e mai puțin voluminos decât creierul femeilor sălbatice ale Polineziei și cu toate acestea e de netăgăduit că inteligența încântătoarelor pariziene este mai mare decât la polineziene. Unii oameni însemnați ca Haussman au avut un creier greu de 1220 gr. vasăzică mai mic decât media la femei.

Toate aceste fapte arată că nu trebuie exagerată importanța capacității craniului, nici greutatea, nici volumul creierului în aprecierea inteligenței”.

Un lucru pe care îl trec cu vederea toți câți vorbesc de greutatea creierului femeiesc, este că nimeni nu ia în seamă să-l raporteze la greutatea trupului. Și nimic mai drept și mai logic decât aceasta, dovadă că chiar o fac când e vorba de animale, căci altfel ar ajunge la niște rezultate de râs, așa creierul unui elefant cântărea 3000 de gr. pe când al lui Cuvier 1861!

Câțiva naturaliști au început a lua chestiunea pe tărâmul acesta: Darwin, *Descendența omului și selecțiunea sexuală*, Tom II pag. 343 zice: „Creierul bărbatului vorbind absolut este mai mare decât al femeii, dar este oare mai mare relativ cu dimensiunile mai mari ale corpului aceluia? Iată un punct asupra cărui după cât cred nu sunt date perfect sigure”.

L'Espèce humaine. Quatrefages, pag. 298. „În condițiuni egale creierul femeii e puțin mai ușor decât al bărbatului. Broca a arătat că e așa la toate epocile vieții. Dar această deosebire îmi pare că e cu totul numai din cauza staturii corpului, căci presupunând talia medie a femeii 100, a bărbatului va fi 109,43 și presupunând greutatea creierului la femei 100, la bărbat va fi 109,34.”

Așadar marele Darwin se îndoiește, iar Quatrefages luând în seamă talia găsește numai o mică deosebire și aceasta în folosul nostru, alții însă ca Topinard o găsesc tot în folosul bărbaților, dar însemnat de mică (1,8 la sută). De mult stăteam la îndoială asupra acestei chestiuni: îmi puneam întrebarea de nu cumva această deosebire nu vine din pricina greutății trupului, care de obicei e mai mare la bărbat.

În sfârșit cu ocazia unei întâmpinări, ce am făcut la un articol scris în *Revista științifică* franceză de Dl. G. Delaunay, am observat

că s-ar putea să mă încredințeze singur de adevărul acestei chestiuni. Și în adevăr luând greutatea medie a femeii și a bărbatului, de asemenea greutatea medii ale creierilor, găsim un rezultat mai bun decât aș fi dorit.

După Wag[ner],
 $\frac{1410 \text{ (cr.băr.)}}{1262 \text{ (cr.fem.)}} = 1,117 \text{ sau } 1,12$

pentru greutatea creierului bărbătesc luând ca unitate greutatea celui femeiesc.

După Huschke¹,
 $\frac{1424 \text{ (cr.băr.)}}{1272 \text{ (cr.fem.)}} = 1,1191 \text{ adică } 1,12$

pentru greutatea cr.băr.

După Broca,
 $\frac{1323 \text{ (cr.băr.)}}{1210 \text{ (cr.fem.)}} = 1,095 \text{ adică } 1,10$

pentru greutatea cr.băr.

Dacă comparăm greutatea medii ale trupului și luăm ca diferență numai 8 kilograme deși unii admit 11, găsim:

După media de la 9157 soldați americani,
 $\frac{54,4 \text{ (gr.trup.băr.)}}{46 \text{ (gr.trup.fem.)}} = 1,141$

După media de la 12740 de bavarezi,
 $\frac{65,6 \text{ (gr.trup.băr.)}}{57,5 \text{ (gr.trup.fem.)}} = 1,139$

După media de la 617 englezi,
 $\frac{68,8 \text{ (gr.trup.băr.)}}{60,8 \text{ (gr.trup.fem.)}} = 1,131$

Vedem deci că bărbații au corpul mai greu decât s-ar cuveni pentru creierul lor, sau cu alte cuvinte: *femeile relativ cu corpul au creierul mai greu, decât bărbații. Așadar până la o contra dovadă*

argumentul cum că, femeia are mai puțin creier decât bărbatul și că prin urmare e mai puțin inteligentă și mai puțin aptă de dezvoltare nu mai are nici o valoare.

Vom lămuri încă câteva puncte asupra acestei teze:

Totdeauna vorbind despre creier am avut în vedere mai mult femeia din popor, care cu toată mizeria și cu toată barbaria bărbatului nu e mai puțin inteligentă decât dânsul. Înșiși adversarii femeilor ne spun, că în Paris de multe ori avocații neputând afla chestiunile lămurit din gura bărbaților le zic să trimită pe femei, care sunt mai inteligente, căci bărbații mai des decât femeile sunt tâmpiți din cauza depravării și beției. E sigur că nu este și nici poate să fie o deosebire de inteligență între femeia și bărbatul din popor, fiindcă și unul și altul muncesc deopotrivă, și de multe ori munca femeii cere mai multă dibăcie și totodată e și mai variată decât a bărbatului. De câtă iscusință n-are nevoie femeia pentru a crește un copil, așa bine rău cum îl crește! În gospodărie ea are o muncă mult mai variată decât a bărbatului și noi știm că creierul crește nu numai cu cantitatea de mișcare, ci și cu varietatea acestei mișcări, de exemplu un cal produce o forță mecanică mult mai mare decât omul, cu toate acestea are un creier mai mic relativ cu corpul, decât acesta. Femeia din popor pe lângă că de obicei muncește avalma cu bărbatul, se mai pricepe încă la o mulțime de lucruri pe care bărbatul nu obișnuiește a le face, așa: țese, coase, împletește, pregătește de obicei fructul, scoate păsări și face mâncare. Pe lângă acestea în decursul veacurilor, ca mai slabă, a trebuit să capete și să aibă o doză oarecare de șiretlic pentru a putea prin acesta de multe ori să se apere de forța brutală a bărbatului.

Se va zice poartă că aceasta e femeia incultă și că nu e vorba de ea, ci de cea cultă. Dar eu cred că trebuie de vorbit de femeie în general și nu de aceea mică minoritate, din care bărbații au făcut o jucărie, și pe care după ce și-au format-o după gustul lor, acuma o defaimă și o tratează de proastă. Acești bărbați au căutat a avea din femeie, o ființă care să-i desfăteze în orele libere, cu cochetăriile ei cu apucăturile ei copilărești etc. iar femeile au căutat a forma din bărbați niște producători de bani, care să le poată îndestula toate capriciile. Și unii și alții prin selecțiunea naturală au ajuns la culme. În adevăr eu găsesc că femeile burgheziei sunt cu totul departe de ceea ce ar trebui să fie. Ele defaimă munca și o privesc ca înjositoare, a căuta să placă pentru a putea trăi nobil, a munci e rușine. Ele nu găsesc nici de cum înjositoare viața ce duc, puțină gândire numai și ar înțelege cât se înjosesc singure, căutând numai a plăcea,

1. Emil Huschke (1797-1859) – anatomist german, autor al unor lucrări originale în domeniul anatomiei și al embriologiei.

a-și lua mereu aerul copilăresc a se alinta cum zice românul. Privind schimele¹ și întorsăturile ce fac, te lovește dezgust și totodată jale, gândind cât de mult e degradată ființa omenească!

Niciodată copacii să nu ne ascundă pădurea, niciodată să nu se hotărească de viitorul a jumătate din omenire de pe o mică parte numai.

„Cum am putea în adevăr să încredințăm soarta popoarelor pe mâna unor ființe a căror capacitate craniană e cu 10 la sută mai mică?”

Oare se va găsi vreo femeie în care simțul de demnitate omenească n-a fost cu totul tocit, care să nu simtă amărăciune și jale nespūsă, gândindu-se că acestea sunt ideile ce le are despre dânsa, copilul, fratele, bărbatul ei?

Îmi iau îndrăzneala de a face o întrebare cu toate că nu mă îngrijesc de loc de acel soi de emancipare de care vorbește dl. Maiorescu. Oare popoarele au căpătat emanciparea lor numai cu cântarul în mână?... Oare de-am cântări creierul și faptele bărbaților, nu am găsi pe mulți nevrednici de a fi emancipați?

„Abia ajung azi creierii cei mai dezvoltati pentru a putea conduce o națiune pe calea progresului și a prosperității naționale”. Cu toate acestea vai de națiunea, ce o conduc acești creieri așa de dezvoltati și nu se conduce ea singură. Fiindcă de obicei cei mai mulți lucrează pentru prosperitatea lor materială și nu pentru a națiunii. Iată Anglia, care se crede cea mai prosperă și cu toate acestea nația e așa de flămândă!! Dar în Rusia s-ar putea petrece lucruri mai îngrozitoare, dacă ar conduce-o femeile, decât acuma când o conduc bărbații?!

Voi mai repeta încă că ocupându-mă de femeia din popor, nu mă abat nicidecum de la chestiune. Aceasta o fac bazându-mă și pe observațiile lui Jacoby². E știut că clasele culte se sting foarte degrabă, rar se întâmplă de durează două-trei generații. Și prin cine sunt ele înlocuite? Prin fiii poporului sau ai celei mici burghezii, la care luxul și viața trândavă sau o prea mare muncă intelectuală nu a slăbit cu desăvârșire pe bărbat sau pe femei.

Parisul n-a produs un *Victor Hugo*. El a venit de departe și câți alții. Să nu mergem așa departe și să privim la noi în țară, așa în orașele mari mai toți oamenii inteligenți nu sunt localnici, nu sunt fii ai acelei clase ce neam de neam a crescut pe catifea și au mers la Paris cu scop de a învăța, iar în realitate de a petrece, sunt mai toți

1. grimasă, strămbătură.

2. Johann Jacoby (1805-1877) – medic și om politic din Prusia.

născuți la țară, rar ai țaranului, căci ai acestuia n-au cu ce să se dezvolte, ci ai preotului sau ai dascălului, care de multe ori sunt fii ai poporului și duc o viață cam ca și țaranii.

Un *Conta* n-a produs Iașul, nici Bucureștii, ci *Ghindăoanii*! Din nefericire puțini din acești oameni lasă urmași și dacă lasă, rar au puterea și inteligența părinților. Iată un geniu ca al lui *Conta* s-a stins.

Așa dar de ce să nu ne ocupăm de femeia din popor care având mijloace ar putea da femeii tot atât de capabile ca și bărbații?

Acestea toate sunt adevărate pentru cazul, când chiar ar fi dovedit că femeia clasei culte e mai puțin inteligentă. Dar am arătat că aceasta nu e dovedit de vreme ce cel mai puternic argument adus de dl. Maiorescu, adică că greutatea mijlocie a creierului bărbatului e mai mare, n-are valoare și de vreme ce am dovedit că greutatea creierului bărbătesc e mai mică ținând seama de greutatea trupului.

Dacă femeia cultă de azi are alte ocupații, alte idealuri, decât cele ce ar trebui și care ar fi folositoare societății, aceasta nu înseamnă că nu e inteligentă, ci că educația ce i s-a dat a fost rea, și e prea naturală că ceea ce s-a semănat aceea să răsară.

Puțini sunt bărbații care se ocupă de știință din plăcere, cei mai mulți privesc ca un meșteșug pentru a putea trăi, a cui e vina dacă femeii i s-a dat alt mijloc pentru a trăi?

Că femeia clasei culte e capabilă de dezvoltare și că nu e mai puțin inteligentă decât bărbatul au dovedit-o destul fetele ruse: multe din ele pentru a se instrui au părăsit casa părintească, au părăsit luxul, și au trăit de multe ori în mizerie cu puținele lecții ce puteau căpăta, și așa fel urmau cursul vreunei facultăți.

Chestiunea creierului e încă o urmă de prejudeciile vechi. Nu e mult de când se credea că femeia n-are suflet. Civilizația indiană, cât și religiunea creștină, aducea ca dovadă de inferioritatea femeii, faptul că în actul reproducerii femeia n-ar fi alta decât un câmp unde se aruncă sămânța, ea era proprietatea bărbatului, menită să facă copii, îndată ce e stearpă e dată afară, ca un lucru netrebuitor. Acuma însă când știința a arătat falsitatea acestei idei nimeni nu o mai scoate la iveală.

Sper că tot asemenea va fi și cu chestiunea creierului, care după mine e dovedită ca falsă de vreme ce cântarul ne arată că relativ cu trupul ei, femeia are creierul mai greu decât bărbatul, și aștept cu nerăbdare răspunsul unui om ca dl. Maiorescu că am dreptate, iar de nu dovada că premisele mele sunt false și prin urmare și, concluzia.

Sofia Nădejde

Contemporanul, anul I, 1881-1882, nr. 24, pp. 873-881.